Народна банка на Република Северна Македонија
Дирекција за статистика

Скопје, 29 март 2024 година

Соопштение за печатот

Позначајни промени кај надворешниот долг, надворешните побарувања и меѓународната инвестициска позиција: четврт квартал 2023 година

На крајот на четвртиот квартал од 2023 година, **бруто надворешниот долг** изнесува 11.463 милиони евра и забележа квартално зголемување од 386 милиони евра. **Бруто надворешните побарувања** се зголемија за 81 милион евра и изнесуваат 7.004 милиони евра. Поголемото квартално зголемување на обврските во однос на побарувањата доведе до зголемување на **нето надворешниот долг** за 305 милиони евра, така што на крајот на декември 2023 година тој изнесува 4.458 милиони евра.

Надворешна задолженост и меѓународна инвестициска позиција на Република Северна Македонија

	31.12.2022		30.09.2023		31.12.2023		квартална промена			промена во однос на крај на претходна година		
	мил. евра	% БДП	мил. евра	% БДП	мил. евра	% БДП	мил. евра	%	п.п.	мил. евра	%	п.п.
Бруто надворешен долг	**10,790.0**	**82.8**	**11,076.2**	**81.1**	**11,462.7**	**83.9**	**386.5**	**3.5**	**2.8**	**672.7**	**6.2**	**1.2**
Бруто надворешен долг без репо	***10,345.2***	***79.4***	***10,637.9***	***77.9***	***11,097.0***	***81.3***	***459.1***	***4.3***	***3.4***	***751.8***	***7.3***	***1.9***
Долгорочен долг	7,787.4	59.7	8,038.3	58.9	8,592.8	62.9	554.5	6.9	4.1	805.4	10.3	3.2
Краткорочен долг	3,002.6	23.0	3,037.9	22.2	2,869.9	21.0	-168.0	-5.5	-1.2	-132.8	-4.4	-2.0
Краткорочен долг без репо	*2,557.9*	*19.6*	*2,599.6*	*19.0*	*2,504.2*	*18.3*	*-95.4*	*-3.7*	*-0.7*	*-53.7*	*-2.1*	*-1.3*
Јавен долг	5,206.8	39.9	5,238.1	38.4	5,578.5	40.9	340.4	6.5	2.5	371.7	7.1	0.9
Јавен долг без репо	*4,762.1*	*36.5*	*4,799.9*	*35.1*	*5,212.9*	*38.2*	*413.0*	*8.6*	*3.0*	*450.8*	*9.5*	*1.6*
Приватен долг	5,583.2	42.8	5,838.1	42.8	5,884.2	43.1	46.1	0.8	0.3	301.0	5.4	0.3
Бруто надворешни побарувања	**6,478.3**	**49.7**	**6,922.7**	**50.7**	**7,004.2**	**51.3**	**81.5**	**1.2**	**0.6**	**525.9**	**8.1**	**1.6**
Бруто надворешни побарувања без обратни репо	***6,333.6***	***48.6***	***6,818.5***	***49.9***	***7,004.0***	***51.3***	***185.5***	***2.7***	***1.4***	***670.4***	***10.6***	***2.7***
Нето надворешен долг	**4,311.7**	**33.1**	**4,153.5**	**30.4**	**4,458.5**	**32.6**	**305.0**	**7.3**	**2.2**	**146.8**	**3.4**	**-0.4**
Нето надворешен долг без репо	***4,011.6***	***30.8***	***3,819.4***	***28.0***	***4,093.0***	***30.0***	***273.6***	***7.2***	***2.0***	***81.4***	***2.0***	***-0.8***
МИП, нето	**-8,147.8**	**-62.5**	**-8,340.0**	**-61.1**	**-8,500.1**	**-62.2**	**-160.2**	**1.9**	**-1.2**	**-352.3**	**4.3**	**0.3**

*/ Податокот за бруто домашниот производ (БДП) за 2022 година е претходен податок, додека за 2023 година е проценет податок (извор: Државен завод за статистика, соопштение „Бруто домашен производ, четврто тримесечје од 2023 година" од 7.3.2024 година).
Извор: НБРСМ, ДЗС.

Негативната **нето меѓународна инвестициска позиција**[1], на крајот на декември 2023 година, изнесува 8.500 милиони евра, или 62,2% од проценетиот БДП[2] за 2023 година. Од овој износ, најголемиот дел, или 87%, се нето-обврски врз основа на директни инвестиции, од кои 69% се врз основа на сопственички капитал.

---

[1] Меѓународната инвестициска позиција (МИП) претставува статистички извештај којшто ги прикажува состојбите на надворешните финансиски средства и финансиски обврски на Република Северна Македонија на определен датум, т.е. побарувањата од и обврските кон нерезидентите врз основа на финансиски инструменти. Притоа, негативната нето меѓународна инвестициска позиција значи дека финансиските обврски ги надминуваат финансиските побарувања од нерезидентите.

[2] Податокот за БДП за 2023 година е проценет податок (извор: Државен завод за статистика, соопштение „Бруто домашен производ, четврто тримесечје од 2023 година" од 7.3.2024 година).

Бруто надворешен долг

На крајот на декември од 2023 година, бруто надворешниот долг изнесува 11.463 милиони евра (или 83,9% од проценетиот БДП) и бележи квартално зголемување од 386 милиони евра (или за 3,5%). Доколку од долгот се исклучи ефектот од специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка[3], бруто-долгот бележи квартално зголемување од 459 милиони евра. Оваа квартална промена е резултат на зголемениот јавен долг (за 413 милиони евра) и зголемениот приватен долг (за 46 милиони евра). Кварталното зголемување на јавниот надворешен долг од 413 милиони евра е резултат на зголемувањето на долгот на секторот „држава“ за 287 милиони евра и на јавните банки и јавните претпријатија за 131 милион евра. Растот на приватниот долг се должи на зголемениот долг на приватните банки и на небанкарскиот приватен сектор (за 151 и 34 милиони евра, соодветно), при намалување на обврските на капитално поврзаните субјекти (за 139 милиони евра).

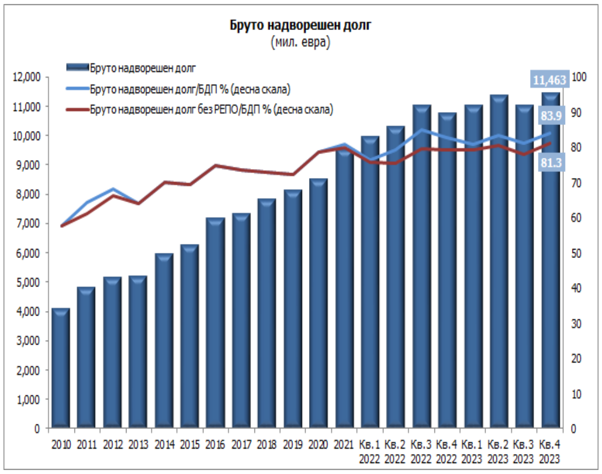

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Во споредба со крајот на 2022 година, бруто надворешниот долг е повисок за 673 милиони евра, или за 6,2%. Притоа, долгот со исклучен ефект од специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка е зголемен за 752 милиона евра. Остварениот раст е резултат на зголемениот јавен надворешен долг (за 451 милион евра) и зголемениот приватен долг (за 301 милион евра). Повисокиот јавен долг е резултат на

[3] Специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка се однесуваат на репо-договорите и други операции поврзани со управувањето со девизните резерви. При склучувањето на овие трансакции се создаваат обврски (класифицирани под категоријата „заеми“) коишто придонесуваат за зголемување на нивото на бруто-долгот. Во исто време, при склучувањето на овие трансакции во обратна насока, создадените побарувања придонесуваат за зголемување на бруто-побарувањата. Гледано во целина, овие трансакции имаат неутрален ефект на нето-основа доколку се склучуваат истовремено во ист износ. Доколку склучените трансакции не се со идентичен износ во двете насоки, тие имаат влијание врз бруто и нето надворешниот долг и бруто-побарувањата.

растот на долгот на секторот „држава“ (за 354 милиони евра) и на јавните банки и јавните претпријатија (за 104 милиони евра).

Растот на приватниот долг е резултат на зголемените обврски кај капитално поврзаните субјекти (за 212 милиона евра) и небанкарскиот приватен сектор (за 108 милиони евра), додека долгот на приватните банки бележи намалување (за 18 милиони евра).

Бруто надворешни побарувања

Бруто надворешните побарувања, на крајот на четвртиот квартал од 2023 година, изнесуваат 7.004 милиони евра (или 51,3% од проценетиот БДП) и забележаа квартално зголемување од 81 милион евра (или за 1,2%). Доколку се исклучи ефектот од специфичните активности на централната банка поврзани со управувањето со девизните резерви, бруто надворешните побарувања се зголемени за 186 милиони евра. Оваа квартална промена е резултат на зголемените јавни побарувања за 615 милиони евра, при пад на приватните побарувања за 429 милиони евра. Растот на јавните побарувања е резултат на зголемените побарувања на централната банка, додека падот на приватните побарувања произлегува од намалените побарувања на капитално поврзаните субјекти (за 416 милиони евра) и останатите сектори (за 28 милиони евра), при раст на побарувањата кај депозитните институции (за 15 милиони евра).

Во споредба со крајот на претходната година, бруто надворешните побарувања се повисоки за 526 милиони евра. Без ефектот од специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка, бруто надворешните побарувања се зголемени за 670 милиони евра, и тоа како резултат на зголемените јавни побарувања (за 638 милиони евра) и приватни побарувања (за 32 милиона евра). Растот на приватните побарувања произлегува од зголемените побарувања на депозитните институции (за 52 милиона евра) и на капитално поврзаните субјекти (за 35 милиони евра), при пад на побарувањата на останатите сектори (за 54 милиони евра).

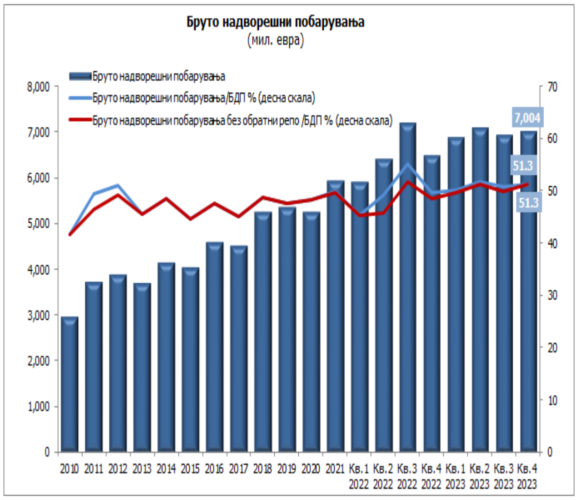

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Нето надворешен долг

На 31.12.2023 година, нето надворешниот долг изнесува 4.458 милиони евра (или 32,6% од проценетиот БДП). Нето надворешниот долг на земјата, во четвртиот квартал од 2023 година, е зголемен за 305 милиони евра, или за 7,3%. Од аспект на структурата, приватниот нето-долг и натаму има поголемо учество во вкупниот нето-долг со 67%.

Во однос на крајот на 2022 година, нето надворешниот долг е зголемен за 147 милиони евра (или 3,4%), во услови на зголемување на нето приватниот долг (за 269 милиони евра), а намалување на нето јавниот долг (за 122 милиона евра).

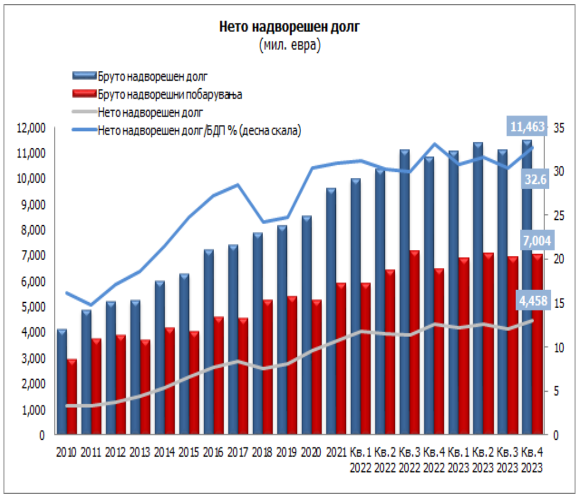

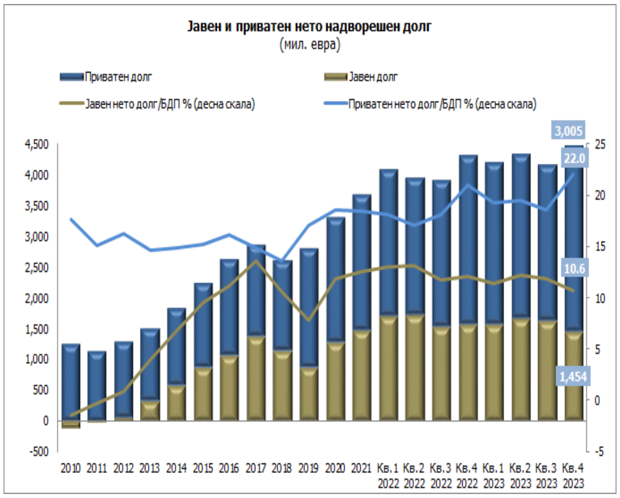

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Меѓународна инвестициска позиција, нето

Во текот на четвртиот квартал од 2023 година, негативната нето меѓународна инвестициска позиција (МИП) е зголемена за 160 милиони евра и изнесува 8.500 милиони евра, односно 62,2% од проценетиот БДП за 2023 година.

Кварталното зголемување на негативната МИП, нето, произлегува од поголемото зголемување на обврските (за 329 милиони евра) во однос на зголемените средства (за 169 милион евра). Гледано по инструменти, нето-обврските врз основа на должнички инструменти се зголемени за 305 милиони евра, додека нето-обврските врз основа на сопственички инструменти бележат намалување за 145 милиони евра.

Во споредба со крајот на 2022 година, негативната МИП, нето, е зголемена за 352 милиона евра, како резултат на растот на нето-обврските врз основа на сопственички инструменти и на должнички инструменти (за 206 и 147 милиони евра, соодветно).

Меѓународна инвестициска позиција на Република Северна Македонија

(во милиони евра)

МИП, по инструменти	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Кв.1 2022	Кв.2 2022	Кв.3 2022	Кв.4 2022	Кв.1 2023	Кв.2 2023	Кв.3 2023	Кв.4 2023
Меѓународна инвестициска позиција, нето	**-5,082.7**	**-5,576.0**	**-5,822.5**	**-6,039.5**	**-6,458.4**	**-6,900.6**	**-7,244.9**	**-7,690.1**	**-7,661.0**	**-7,682.8**	**-8,147.8**	**-8,140.4**	**-8,380.3**	**-8,340.0**	**-8,500.1**
Средства	**4,571.9**	**5,171.3**	**5,157.3**	**5,913.6**	**6,163.8**	**6,172.5**	**7,041.4**	**7,066.3**	**7,540.2**	**8,320.8**	**7,648.1**	**8,109.6**	**8,348.8**	**8,226.1**	**8,394.6**
Директни инвестиции	655.0	811.9	967.6	896.2	936.8	784.3	915.5	1,303.2	1,305.8	1,466.2	996.2	1,201.3	1,317.9	1,468.0	1,061.0
Портфолио инвестиции	212.6	255.2	300.2	321.2	406.1	470.9	650.0	626.7	611.4	617.4	695.3	736.3	778.8	810.7	917.0
Финансиски деривати (освен резервите) и опции на вработените за купување акции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Останат сопственички капитал	1.0	1.2	2.8	2.9	4.4	4.5	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	5.6	5.0	5.1	5.2
Валути и депозити	615.4	627.3	635.5	694.0	580.0	562.9	657.6	648.3	684.5	670.3	653.5	561.9	604.7	676.5	650.9
Заеми	67.1	52.1	56.1	74.5	79.1	87.3	125.9	93.8	517.9	519.6	221.6	154.6	158.7	188.0	74.9
Шеми за осигурителни, пензиски и стандардизирани гаранции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Трговски кредити и аванси	757.4	809.6	858.8	1,057.2	894.4	902.3	1,042.3	1,115.3	1,297.9	1,287.0	1,212.4	1,290.5	1,293.5	1,175.6	1,146.8
Останати сметки за наплата	1.7	0.5	0.1	0.5	0.3	0.4	0.9	0.5	0.5	0.5	0.3	0.2	0.4	0.5	0.6
Девизни резерви	2,261.8	2,613.4	2,336.3	2,867.1	3,262.6	3,359.9	3,643.3	3,272.5	3,116.1	3,753.8	3,862.9	4,159.2	4,189.7	3,901.7	4,538.4
Обврски	**9,654.6**	**10,747.3**	**10,979.8**	**11,953.0**	**12,622.2**	**13,073.1**	**14,286.3**	**14,756.4**	**15,201.1**	**16,003.6**	**15,795.9**	**16,250.0**	**16,729.1**	**16,566.0**	**16,894.7**
Директни инвестиции	4,951.3	5,392.2	5,598.1	6,141.3	6,580.0	6,537.1	7,089.2	7,559.4	7,644.1	7,939.9	7,853.6	8,223.2	8,473.6	8,688.3	8,492.0
Портфолио инвестиции	848.8	1,362.2	1,476.3	1,813.2	1,730.7	2,103.8	2,159.2	2,015.4	1,819.9	2,034.2	2,106.7	2,564.3	2,592.1	2,225.2	2,319.0
Финансиски деривати (освен резервите) и опции на вработените за купување акции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Останат сопственички капитал	4.3	6.0	2.3	4.2	4.0	5.0	2.7	2.9	3.0	3.2	3.3	3.3	3.4	3.2	3.2
Валути и депозити	148.5	174.2	195.2	206.2	254.2	253.3	297.3	442.8	484.9	467.6	471.0	363.4	398.9	300.1	462.0
Заеми	2,961.7	3,014.7	2,872.0	2,883.4	3,100.9	3,267.2	3,580.3	3,501.7	3,973.2	4,205.6	4,043.3	3,793.6	3,952.6	4,014.6	4,264.2
Шеми за осигурителни, пензиски и стандардизирани гаранции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Трговски кредити и аванси	656.7	714.6	757.7	824.8	871.1	827.8	910.3	985.5	1,018.2	1,083.8	1,062.6	1,053.6	1,063.7	1,085.4	1,110.2
Останати сметки за плаќање	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.4	0.0	0.0	5.0	5.0	5.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Специјални права на влечење (нето-создавање обврски)	83.2	83.2	78.2	79.8	81.3	77.4	247.3	248.6	252.8	264.5	250.5	248.5	244.8	249.2	244.2

Извор: НБРСМ.

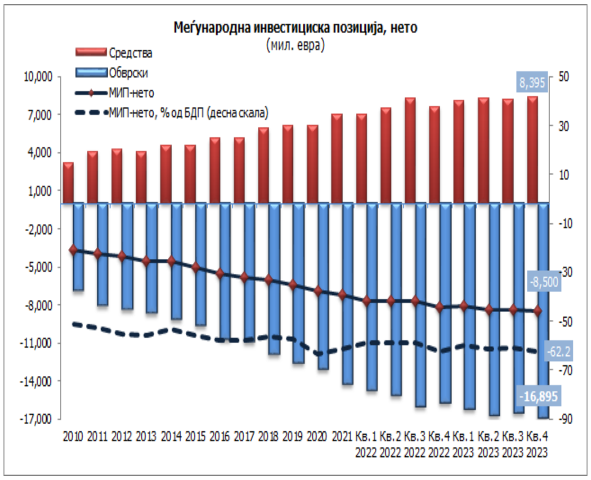

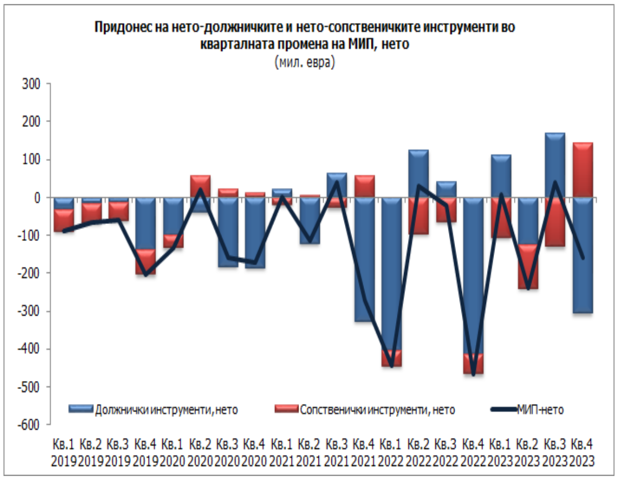

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Ревизии на податоците

Податоците за бруто надворешниот долг и побарувањата во ова соопштение содржат редовни ревизии на податоците за периодот јануари – септември 2023 година. Промените кај бруто надворешниот долг и побарувањата произлегуваат од подобриот опфат на податоците кај заемите и трговските кредити и аванси. Од аспект на насоката на

промените, во првиот и вториот квартал од 2023 година, ревизијата на податоците доведе до намалување на бруто надворешниот долг (за 1 и 1,6 милиони евра, соодветно), додека во третиот квартал бруто надворешниот долг е зголемен за 4,1 милион евра. Бруто надворешните побарувања се зголемени во првиот и третиот квартал (за 0,1 и 4,8 милиони евра, соодветно), а се намалени во вториот квартал (за 3,1 милион евра). Оттука, овие промени се одразија како намалување на нето надворешниот долг во првиот и третиот квартал од 2023 година (за 1,1 и 0,7 милиони евра, соодветно) и зголемување во вториот квартал (за 1,5 милиони евра).

Ревизијата на податоците за меѓународната инвестициска позиција, нето, доведе до зголемување на негативната МИП за 6,4 милиони евра во првиот, 16,5 милиони евра во вториот и 21,8 милиони евра во третиот квартал. Покрај промените кај должничките инструменти, ревизијата ги опфаќа и промените кај сопственичките инструменти, коишто речиси во целост се резултат на новите податоци добиени од кварталните извештаи за остварениот и планираниот финансиски резултат на друштвата со директни инвестиции од странство.

Придружни информации

Временски серии податоци – годишни и квартални податоци за бруто надворешниот долг и бруто надворешните побарувања:
http://nbrm.mk/nadvoresen_dolg.nspx

Временски серии податоци – годишни и квартални податоци за меѓународната инвестициска позиција:
http://nbrm.mk/megunarodna_investiciska_pozicija.nspx

Методолошки појаснувања за бруто надворешниот долг и побарувањата:
http://nbrm.mk/content/statistika/ND/metodologija/Metodologija_nadvoresen_dolg_5_2_2018.pdf

Методолошки појаснувања за меѓународната инвестициска позиција:
http://nbrm.mk/content/statistika/mip/metodologija/Metodologija_MIP_BPM6_9_10_2018.pdf

Следни објавувања: Календар на објавување на податоците:
http://nbrm.mk/content/statistika/kalendar/Kalendar_na_objavuvanje_podatoci.pdf

Квартален бруто надворешен долг, бруто надворешни побарувања и меѓународна инвестициска позиција: 28 јуни 2024 година (референтен пресек заклучно со март 2024 година).

За новинарски прашања, ве молиме контактирајте со лицата од Кабинетот на гувернерот.

За подетални информации во врска со објавените статистички податоци, побарајте нѐ на: contact.statistika@nbrm.mk или на телефонскиот број 02 3215 181 локал 103 (или 110/108).